

Pregled aktuelnih odluka Suda Evropske unije

Pripremili: Catharina Harby i Stuart McClelland, AIRE Centar

Dva glavna ugovora na kojima se temelji pravo EU su Ugovor o Evropskoj uniji (UEU) i Ugovor o funkcionisanju Evropske unije (UFEU). Upravljački okvir i institucije EU regulisani su prvim pomenutim ugovorom. Oba ugovora su u značajnoj mjeri izmijenjena 2009. godine Lisabonskim ugovorom.

Prije Lisabonskog ugovora sudove Zajednice činili su Sud Pravde (ESP), Prvostepeni sud (PS) i sudska vijeća. Ovo je izmijenjeno Lisabonskim ugovorom. Pod pojmom „Sud pravde Evropske unije” sada se podrazumijevaju ESP, Opšti sud (nasljednik PS-a) i specijalizovani sudovi (ranije sudska vijeća). Sve tri pravosudne institucije u okviru Suda pravde Evropske unije (SPEU) donose odluke u predmetima koje razmatraju.

Pet najčešćih vrsta predmeta su: zahtjevi za odlučivanje o prethodnom pitanju, tužbe zbog povrede neke obaveze (koje se podnose protiv država EU zbog toga što iste ne primjenjuju pravo EU), tužbe za poništenje (koje se podnose kada se smatra da se pravnim aktima EU krše ugovori EU ili osnovna prava), tužbe zbog propuštanja (koje se podnose protiv institucija EU kada one ne donesu odluku koja se od njih traži) i direktne tužbe.

U daljem tekstu su prikazani neki značajni predmeti o kojima su u skorije vrijeme odlučivali sudovi u Luksemburgu.

1. C-485/20 – HR Rail, 10. februar 2022.

Činjenice

Predmet se odnosio na prilagođavanja koja su bila neophodna za zaposlenog za koga je utvrđeno da zbog invaliditeta nije sposoban za obavljanje poslova zbog kojih je zaposlen.

U novembru 2016. je preduzeće *HR Rail*, koje zapošljava osoblje željeznice u Belgiji, angažovalo pripravnika tehničara za održavanje pruge. U decembru 2017. tom pripravniku je dijagnostikovana srčana bolest zbog koje je bio neophodan pejsmejker. S obzirom na osjetljivost pejsmejкера na elektromagnetna polja, kakva postoje na željezničkim prugama, belgijska država je utvrdila da je on osoba s invaliditetom.

U junu 2018. je utvrđeno da je pripravnik trajno nesposoban za obavljanje poslova zbog kojih je zaposlen, pa je raspoređen da obavlja poslove u magacinu u okviru istog preduzeća.

Pripravnik je u septembru 2018. otpušten uz zabranu da u narednih pet godina bude zaposlen u istom razredu, a mjesec dana kasnije je okončan njegov pripravnički staž. Prema pravilima koja se primjenjuju u belgijskoj željeznici, pripravnici za koje se utvrdi da zbog invaliditeta nisu sposobni da obavljaju svoje poslove nemaju pravo na premještaj u okviru preduzeća, kao što je to slučaj sa zaposlenima na neodređeno vrijeme.

Pripravnik je stoga podnio tužbu belgijskom Državnom savjetu radi poništenja odluke o njegovom otpuštanju. Sud koji je podnio zahtjev se obratio Sudu pravde EU sa zahtjevom za tumačenje pojma „razumno prilagođavanje” na koje osobe s invaliditetom imaju pravo prema članu 5 Direktive 2007/78 (Direktiva). Konkretno, da li poslodavac ima obavezu da osobu za koju je utvrđeno da zbog invaliditeta ne može da obavlja poslove za koje je prvobitno zaposlena premjesti na drugo radno mjesto za koje ta osoba ima potrebne kvalifikacije, ukoliko se takvom mjerom poslodavcu ne nameće nesrazmjerno opterećenje.

Odluka

Prvo suštinsko pitanje koje je razmatrao SPEU bilo je da li se Direktiva primjenjuje i u slučaju pripravnika, poput tužioca. Članom 3 Direktive predviđeno je da Direktiva u tom pogledu ima široku primjenu i da se odnosi i na uslove za zapošljavanje, samozapošljavanje i stručno osposobljavanje. To znači da je dovoljno široko postavljena da se primjenjuje i na pripravnike.

U tom svjetlu i imajući u vidu da nije sporno da je tužilac imao invaliditet jasno je da se Direktiva odnosila na njega i da je razumno prilagođavanje moralo da se obezbjedi kako bi se osiguralo jednako postupanje prema osobama s invaliditetom. SPEU se stoga okrenuo pitanju razumnog prilagođavanja.

Uvodnom izjavom 20 Direktive je propisano da odgovarajuće mjere uključuju „djelotvorne i praktične mjere za prilagođavanje radnog mesta invaliditetu”. SPEU je dalje zauzeo stav da pod „radnim mjestom” iz Direktive treba podrazumjevati prilagođavanje radnog okruženja osobama s invaliditetom kako bi im se omogućilo da učestvuju u profesionalnom životu ravnopravno s drugim radnicima. S obzirom na to da relevantne odredbe ne daju iscrpnu listu mjera i da je potrebno široko ih tumačiti, premještaj na drugo radno mjesto se mora smatrati odgovarajućom mjerom u kontekstu Direktive.

Ipak, Direktiva ne obavezuje poslodavca da preduzima mjere koje nameću „nesrazmjerno opterećenje”. SPEU je razmatrao uvodnu izjavu 21 Direktive i zauzeo stav da su relevantni činioci pri utvrđivanju da li neka mjera može da predstavlja nesrazmjeran teret troškovi koje prouzrokuje primjena te mjere, sredstva kojima poslodavac raspolaže i mogućnost bilo kakvog finansiranja ili pomoći iz javnih fondova.

U svakom slučaju, SPEU je iznio stav da mogućnost premještaja osobe s invaliditetom na drugo radno mjesto postoji samo kada je upražnjeno bar jedno radno mjesto na kojem bi radnik o kom je riječ bio sposoban da obavlja poslove.

2. C-302/20 – *Autorité des marchés financiers*, 15. mart 2022.

Činjenice

Ovaj predmet ticao se pitanja da li je novinar, g. A, bio uključen u insajdersko trgovanje tokom pisanja članka o navodnom preuzimanju dvije kompanije čijim se akcijama trguje na berzi.

G. A je pisao članke za *Daily Mail* o glasinama na tržištu. Dva takva članka odnosila su se na glasine o preuzimanju kompanija koje su na *Euronext*-u trgovale vrijednosnim papirima.

Prvi članak odnosio se na navodno preuzimanje *Hermès*-a od strane LMVH-a po cijeni od 350 eura po akciji, što je bilo 86% više u odnosu na cijenu akcija na zatvaranju na dan kad je članak objavljen.

Narednog dana nakon objave članka cijena akcija *Hermès*-a porasle su za 4,55%. Drugi članak se odnosio na navodno preuzimanje *Maurel & Prom* po ponuđenoj cijeni od 19 eura po akciji. Ovo je predstavljalo povećanje od 80% u odnosu na cijenu tih akcija na zatvaranju. Dan nakon objavljivanja članka cijena tih akcija na zatvaranju je porasla za 17,69%. Otkriveno je da su akcije obje kompanije kupili g. B i g. C neposredno prije no što su članci objavljeni, a da su ih prodali nakon njihovog objavljivanja.

Komisija za sankcije AMF je 24. oktobra 2018. izrekla novčanu kaznu u iznosu od 40.000 eura gospodinu A zbog toga što je otkrio gospodinu B i gospodinu C insajderske informacije vrijednosnim papirima *Hermès*-a i *Maurel & Prom*-a.

Apelacioni sud u Parizu postavio je SPEU-u sljedeća pitanja:

- Prvo, da li otkrivene informacije predstavljaju „insajderske informacije” prema članu 1 stav 1 Direktive 2003/6 i, konkretno, da li su informacije bile dovoljno „specifičnog karaktera” da bi se smatrale insajderskim.
- Drugo, ako su informacije bile insajderske, da li se može smatrati da je to što ih je novinar otkrio jednom od svojih uobičajenih izvora bilo „za potrebe novinarstva” u smislu člana 21 Uredbe 596/2014.
- Treće, ako su insajderske informacije bile otkrivene za potrebe novinarstva, da li je za zakonitost otkrivanja potrebno procijeniti da li je do otkrivanja došlo u „uobičajenom obavljanju novinarske profesije” u smislu člana 10 Uredbe 596/2014.
- Četvrto, prema članu 10 Uredbe 596/2014, da li otkrivanje mora biti nužno potrebno za obavljanje novinarskog posla i da li mora biti u skladu s načelom srazmjernosti.

Odluka

Sud je prvo zauzeo stav da se informacija označena kao „glasina” ne može isključiti samo na osnovu toga što je glasina i da postoji spektar relevantnih faktora koji određuju da li ta glasina može biti dovoljno specifična. Ti faktori obuhvataju i sljedeće okolnosti: da li se glasina odnosi na izdavaoca finansijskih instrumenata o kojima je riječ, kakvi su uslovi ponude za preuzimanje, cijena i ugled kako autora članka, tako i onog ko je članak objavio.

Drugo, Sud je smatrao da cilj Uredbe 596/2014, odnosno osiguravanje integriteta finansijskih tržišta, treba da se ostvaruje u skladu s pravima i načelima Povelje Evropske unije o osnovnim pravima (Povelja). Načela koja su ovdje posebno relevantna su sloboda štampe i sloboda izražavanja u ostalim medijima. S obzirom na to, koncepte koji se tiču ovih sloboda, kao što je „potreba novinarstva”, treba tumačiti široko. Shodno tome, pripremni koraci za objavljivanje nekog članka, kao što su prikupljanje informacija i istraživanje, kao i samo pisanje i objavljivanje, zaštićeni su Poveljom kao neodvojive komponente slobode štampe. Stoga može biti da je novinar „za potrebe novinarstva” otkrio podatak o objavljivanju jednog od svojih predstojećih članaka nekom od svojih uobičajenih izvora informacija.

Iz toga slijedi da otkrivanje insajderskih informacija novinarskim izvorima informacija može biti ispravno sa stanovišta potreba novinarstva. Međutim, uzimajući u obzir treće i četvrto pitanje, takvo otkrivanje će biti zakonito samo ako je neophodno i srazmjerno.

U pogledu trećeg pitanja, domaći sud je trebalo da razmotri da li otkrivanje prevazilazi okvire onoga što je neophodno kako bi se potvrdili podaci u članku, a dodatno i da li je bilo neophodno da se otkrije informacija o samom predstojećem objavljivanju članka.

Što se tiče četvrtog pitanja, domaći sud treba da uzme u obzir koncept srazmjernosti kada odmjerava značaj zaštite slobode štampe, s jedne strane, i potencijalnu štetu koju otkrivanje podatka može nanijeti integritetu finansijskih tržišta, s druge strane.

3. C-132/20 – *Getin Noble Bank*, 29. mart 2022.

Činjenice

Ovaj predmet odnosio se na nezavisnost i nepristrasnost sudija koji su došli na funkciju u pravosuđu države članice u vrijeme kada u toj državi nije vladala demokratija.

U glavnom postupku u Regionalnom sudu u Poljskoj tri strane su podnijele tužbu protiv banke Getin Noble zbog nepravične prirode mehanizma za indeksiranje kredita u ugovoru o hipotekarnom kreditu. Regionalni sud je zaključio da su uslovi ugovora u pitanju bili nezakoniti, ali nije u potpunosti stavio van snage mehanizam za indeksiranje.

Tužiocima su se stoga žalili apelacionom sudu, a zatim sudu koji je podnio zahtjev (Vrhovni sud Poljske). Kako bi se ocijenila prihvatljivost žalbe upućene Vrhovnom sudu, on mora da utvrdi da li domaće tijelo koje se bavi procjenom pravičnosti ugovornih uslova potpada pod pojam „sud ili tribunal” prema pravu EU. U tom pogledu, sud koji je uputio zahtjev primijetio je da nezavisnost i nepristrasnost sudskog vijeća apelacionog suda (tj., F.O., G.P. i H.K.) može biti dovedena u pitanje imajući u vidu okolnosti u vezi s njihovim imenovanjem.

F.O. je najprije imenovan na pravosudnu funkciju kada je Poljska bila komunistička država, a njegovo kasnije imenovanje na funkciju sudije apelacionog suda je bilo posljedica odluke tijela koja nisu bila niti nepristrasna niti nezavisna. G.P. i H.K. su imenovani u periodu između 2000. i 2018. godine, kada Nacionalni savjet za pravosuđe (KRS) nije radio transparentno i kada je sastav njegovih vijeća bio neustavan.

Osnovno pitanje koje je pred SPEU postavio Vrhovni sud je stoga bilo da li tijelo u čiji sastav ulazi sudija imenovan pod navedenim uslovima može da se smatra u smislu prava EU nezavisnim i nepristrasnim tribunalom koji ima odgovarajuće kvalifikacije.

Odluka

SPEU je najprije konstatovao da se ovaj zahtjev u suštini odnosi na tumačenje načela nezavisnosti i nepristrasnosti suda na osnovu člana 19 stav 1 tačka 2 UEU i člana 47 Povelje.

Prvo, u pogledu F.O., SPEU je primijetio da je u procesu pridruživanja Evropskoj uniji Poljska morala da ispuni kriterijume koji se zahtijevaju od država članica, kao što je obezbjeđivanje stabilnosti demokratskih institucija i očuvanje vladavine prava. Dalje, u članu 49 UEU, koji se odnosi na evropske države koje žele da podnesu zahtjev za članstvo, istaknuto je da se Evropska unija sastoji od država posvećenih vrijednostima iz člana 2 UEU, kao što je očuvanje vladavine prava. Stoga se smatralo da je pravosudni sistem Poljske, nakon što je ona postala članica Evropske unije, u skladu s pravom EU.

Pored toga, sud koji je podnio zahtjev nije priložio nikakav dokaz koji bi ukazao da okolnosti pod kojima je F.O. imenovan izazivaju sumnju u njegovu nezavisnost i nepristrasnost. Shodno tome, okolnosti koje su postojale u vrijeme imenovanja F.O. nisu same po sebi dovoljne da se dovede u pitanje nezavisnost ili nepristrasnost kako samog sudije, tako i pravosudnog tijela čiji je on bio član.

U pogledu G.P. i H.K., SPEU je konstatovao da Ustavni sud Poljske nije donio odluku o nezavisnosti KRS-a, iako je utvrdio da u pojedinim aspektima nije bio u skladu s Ustavom. Elementi za koje je utvrdio da su neustavni nisu se odnosili na nezavisnost već na prirodu mandata članova KRS-a. Kao takva, izjava o neustavnosti nije sama po sebi bila dovoljna da izazove sumnju u pogledu nezavisnosti sudija o kojima je riječ.

Dalje, kao i u slučaju F.O., SPEU-u nisu predloženi dokazi kojima bi se potvrdilo postojanje bilo kakve sumnje u nezavisnost ili nepristrasnost G.P. ili H.K.

Uzimajući u obzir sve što je izneseno, SPEU je zaključio da okolnosti koje su postojale u vrijeme imenovanja G.P. i H.K. nisu same po sebi bile dovoljne da probude ozbiljnu sumnju u nezavisnost ili nepristrasnost kako sudija, tako i vijeća čiji su bili članovi.

4. T-806/19 – Govern d'Andorra v EUIPO (Andorra), 23. februar 2022.

Činjenice

Tužilac u ovom predmetu, Kneževina Andora, je u junu 2017. godine podnijela zahtjev Kancelariji Evropske unije za intelektualnu svojinu (EUIPO) da registruje figurativni znak „Andorra” kao žig. EUIPO je ovaj zahtjev odbio u februaru 2018., zasnivajući svoju odluku na tome da bi znak bio shvaćen kao da označava geografsko porijeklo proizvoda i usluga na koje bi se odnosio, a ne da pripada određenom vlasniku.

Tužilac se u aprilu 2018. žalio na ovu odluku Žalbenom odboru EUIPO-a, ali je i Žalbeni odbor zahtjev odbio zbog opisne i distinktivne prirode predloženog žiga „Andorra”. Kad je u pitanju opisna priroda, Žalbeni odbor je obrazložio da stilistički i figurativni elementi znaka nisu imali pretežni značaj u odnosu na opisni element znaka, odnosno na označavanje geografskog porijekla. Kad je u pitanju distinktivna priroda, Žalbeni odbor je zaključio da znak nije uopšte imao distinktivnu prirodu, s obzirom na to da se činilo da pruža više podataka o geografskom nego o komercijalnom porijeklu proizvoda.

Tužilac se stoga obratio Opštem sudu Evropske unije zbog povrede člana 7 stav 1 tačaka b) i c) Uredbe o žigu Evropske unije (Uredba 2017/1001) (Uredba).

Odluka

Opšti sud Evropske unije najprije je razmatrao navodnu povredu člana 7 stav 1 tačka c) Uredbe, kojom je predviđeno da to što žig ne pruža dovoljno opisa, već se čini da se odnosi isključivo na vrstu, kvalitet, količinu, geografsko porijeklo, itd. proizvoda, predstavlja apsolutni osnov za odbijanje registracije žiga.

Kada se znak sastoji od geografskog imena, kao što je to u ovom slučaju, Sud je zauzeo isti stav kao i EUIPO, u smislu da se mora utvrditi da li bi to kod javnosti ukazalo na vezu između imena i proizvoda na koji bi se ime odnosilo.

Utvrđeno je da se u ovom slučaju pojam javnost odnosi na javnost u EU koja govori španski jezik – kako generalna, tako i stručna javnost. Sud je zatim razmatrao spektar proizvoda na koje bi se žig primjenjivao kako bi utvrdio da li bi mogla da postoji takva veza. Na primjer, Sud je smatrao da bi javnost vjerovatno povezala duhanski proizvod koji se prodaje pod žigom „*Andorra*” i Andoru, zbog toga što je za ove proizvode poznato da su dostupniji u Andori, između ostalog i zbog njihove cijene. Stoga je „*Andorra*” bila podobna da ukaže na geografsko porijeklo duhanskih proizvoda.

Sud je došao do sličnih zaključaka i u pogledu drugih proizvoda koje je razmatrao, zbog čega je utvrđeno da za ovaj žig postoji apsolutni osnov za odbijanje registracije na osnovu člana 7 stav 1 tačka c) Uredbe. U skladu s tim, nije dozvoljeno da se ovaj žig registruje kao EU žig.